

Jarosław STULCZEWSKI*

BANK SPÓŁDZIELCZY W SZADKU – ZARYS DZIAŁALNOŚCI

Streszczenie. Początki spółdzielczości bankowej, której dziś kontynuatorem jest Bank Spółdzielczy w Szadku, przypadają na rok 1906. Inicjatorem i organizatorem oraz pierwszym prezesem towarzystwa bankowego był dr Ignacy Lipiński. Do roku 1921 bank działał jako „Towarzystwo Pożyczkowo-Oszczędnościowe”, a następnie został przekształcony w „Bank Szadkowski spółdzielnia z ograniczoną odpowiedzialnością w mieście Szadku”. W październiku 1939 r. działalność banku została zawieszona z powodu trwającej okupacji niemieckiej. Reaktywowanie Banku Spółdzielczego nastąpiło w roku 1947. W 1950 r. spółdzielnia uległa przekształceniu na Gminną Kasę Spółdzielczą, a osiem lat później na Kasę Spółdzielczą. W 1961 r. przyjęła nazwę „Bank Spółdzielczy. Spółdzielnia Oszczędnościowo-Pożyczkowa”. Od maja 1962 r. do dziś instytucja działa pod nazwą „Bank Spółdzielczy w Szadku”. W roku 1975 bank został włączony w struktury Banku Gospodarki Żywnościowej. 18 lipca 1978 r. oddano do użytku nowy gmach Banku Spółdzielczego przy ul. Sieradzkiej w Szadku. Szadkowski bank w 1995 r. przystąpił do Zrzeszenia Regionalnego przy GBW S.A. w Poznaniu. Obecnie bank posiada cztery oddziały (Wodzierady, Goszczanów, Warta, Łask), jedną filię i punkt kasowy (Szadek).

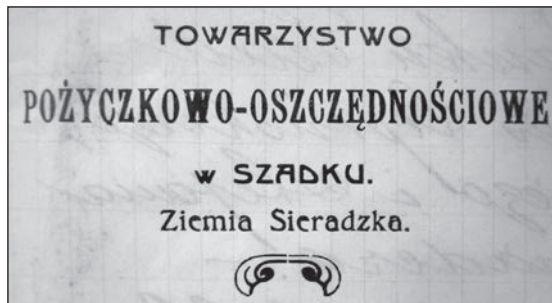
Słowa kluczowe: spółdzielczość bankowa, bankowość, Bank Spółdzielczy, Bank Szadkowski, spółdzielnie oszczędnościowo-pożyczkowe.

Początki spółdzielczości bankowej w Szadku (której dziś kontynuatorem jest Bank Spółdzielczy w Szadku) przypadają na rok 1906, kiedy to powstało Towarzystwo Pożyczkowo-Oszczędnościowe¹. Organizatorem i inicjatorem powstania towarzystwa bankowego był dr Ignacy Lipiński – znany w społeczności lokalnej

* Jarosław Stulczewski, działacz społeczno-kulturalny oraz ruchu rekonstrukcyjno-historycznego, prezes Zarządu Towarzystwa Przyjaciół Zduńskiej Woli, 98-220 Zduńska Wola, ul. Mickiewicza 4.

¹ Archiwum Sądu Rejonowego w Sieradzu (dalej: ASR w Sieradzu), *Bank Szadkowski w Szadku*, sygn. Rs 29, k. 36; S. Graeve, L.V. Jacques, *Przewodnik po Guberni Kaliskiej*, Warszawa 1912, s. 123; J. Stulczewski, *Dr Ignacy Lipiński (1874–1928)*, „Biuletyn Szadkowski”, t. 9, Łódź–Szadek 2009, s. 196; J. Pietrzak, *100 lat spółdzielczości bankowej w Poddebicach 1905–2005*, Poddebice 2005, s. 35.

lekarz i społecznik². Terenem działalności towarzystwa objęto osadę Szadek oraz gminy wiejskie Szadek i Krokocice, a pierwszym kasjerem został Julian Szerfel³. Szadkowskie Towarzystwo Pożyczkowo-Oszczędnościowe działało według systemu Schulzego⁴, który oparty była na wnoszonych udziałach przez jej członków (głównie drobnych przemysłowców, kupców, rzemieślników i rolników z podmiejskich wsi)⁵, dzięki czemu spółdzielnia rozwijała się bardzo prężnie do momentu wybuchu I wojny światowej, udzielając pomocy finansowej okolicznym gospodarstwom rolnym i warsztatom rzemieślniczym. Kapitał udziałowy towarzystwa (którym kierował dwuosobowy Zarząd) w 1911 r. wynosił 20 106 tys. rubli. Pierwsza wojna światowa przerwała działalność spółdzielni oszczędnościowo-pożyczkowych. W wyniku działań zbrojnych, już w pierwszym roku trwania wojny, kasa towarzystwa szadkowskiego została ograbiona z gotówki. W niedługim czasie nastąpiła także zmiana waluty – carskie ruble zostały zastąpione przez marki polskie – co doprowadziło do całkowitego upadku towarzystwa.

Fot. 1. Nagłówek papieru firmowego Towarzystwa Pożyczkowo-Oszczędnościowego w Szadku, 1921 r.

Źródło: Archiwum Sądu Rejonowego w Sieradzu, *Bank Szadkowski w Szadku*, sygn. Rs 29, k. 2

² Kronika Banku Spółdzielczego w Szadku podaje, że szadkowskie Towarzystwo Pożyczkowo-Oszczędnościowe zawiązało się w 1899 r., a jego organizatorem był dr I. Lipiński. Wymienioną datę należy uznać za błędną, gdyż dr Lipiński przybył do Szadku dopiero trzy lata później, w 1902 r. Zob. J. Stulczewski, *Dr Ignacy Lipiński...*, s. 195.

³ Archiwum Banku Spółdzielczego w Szadku (dalej: ABS w Szadku), *Kronika Banku Spółdzielczego w Szadku z 1976*, k. bp.

⁴ Franz Hermann Schulze (1808–1883) – niemiecki myśliciel i działacz społeczny, twórca bankowości spółdzielczej, zakładał w miastach spółdzielnie kredytowe dla drobnego mieszczaństwa. Jego głównym celem było ekonomiczne wzmocnienie prywatnej drobnej wytwórczości poprzez przeciwdziałanie zubożeniu i lichwie, przede wszystkim za pomocą spółdzielczego kredytu bankowego.

⁵ A. Bieńkowski, *Kierunki rozwoju bankowości spółdzielczej w Polsce*, „Zeszyty Naukowe Ostrołęckiego Towarzystwa Naukowego”, t. 17, Ostrołęka 2003, s. 91.

W 1917 r. udało się reaktywować działalność towarzystwa bankowego w Szadku, a cztery lata później na wniosek księgowego Józefa Kwiecińskiego, Walne Zebranie Członków Towarzystwa w dniu 22 maja 1921 r. zmieniło nazwę na „Bank Szadkowski spółdzielnia z ograniczoną odpowiedzialnością w mieście Szadku”. Zmianę taką umożliwiała uchwalona przez polski Sejm rok wcześniej ustawa spółdzielcza⁶. Wybrano Radę Nadzorczą banku w składzie: dr Ignacy Lipiński, Stefan Kocznorowski, Jan Maliszewski, Franciszek Pietrzak, Wincenty Robakowski, Ludwik Jabłoński. Na ich zastępców zostali wybrani: Antoni Zabłocki, Władysław Piekielny, Mieczysław Królikowski, Mieczysław Rudnicki, Mikołaj Lipiński i Władysław Kwaśniewski⁷. Decyzje dotyczące szadkowskiego banku zostały zgłoszone do rejestru w Wydziale Rejestru Handlowego Sądu Okręgowego w Kaliszu (pod numerem 267/29).

29 maja 1921 r. dokonano wyboru Zarządu Banku Szadkowskiego na trzyletnią kadencję w osobach: prezes – dr I. Lipiński, zastępca prezesa – S. Kocznorowski (wkrótce został zastąpiony przez Michała Zabłockiego), członek Zarządu – W. Robakowski⁸. Przewodniczącym Rady Nadzorczej został wybrany J. Maliszewski, wiceprzewodniczącym W. Piekielny, a sekretarzem M. Królikowski⁹. Bank liczył 603 członków, zaś udział każdego członka wynosił tysiąc marek polskich. Oświadczenia woli w imieniu spółdzielni mogli składać dwaj członkowie Zarządu. Kontrolę rewizyjną nad instytucją sprawował Polski Związek Rewizyjny Spółdzielni Kredytowych w Warszawie¹⁰. Polegała ona na badaniu stanu majątku spółdzielni, jego ksiąg i wszelkich dokumentów. Dodatkowo spółdzielnia była zobowiązana do przekładania Związkowi rocznych zamknięć rachunkowych, sprawozdań z działalności i wykazów statystycznych.

W związku ze zmianami w funkcjonowaniu placówki (w tym zmiany nazwy i przyjęciem nowego statutu) postanowiono o tym poinformować lokalną społeczność za pośrednictwem ogłoszenia zamieszczonego w gazecie „Ziemia Sieradzka” i „Dziennik Województwa Łódzkiego”, a także wysyłając wszystkim udziałowcom stosowne zawiadomienie. Decyzją Sądu Okręgowego w Kaliszu z dnia 10 stycznia 1922 r. Bank Szadkowski został włączony do rejestru spółdzielni¹¹.

⁶ Dz.U. 1920, Nr 111, poz. 733.

⁷ ASR w Sieradzu, *Bank Szadkowski...*, k. 3.

⁸ W miejsce wybranych osób do Zarządu do składu Rady Nadzorczej dokooptowano A. Zabłockiego, W. Piekielnego i M. Królikowskiego.

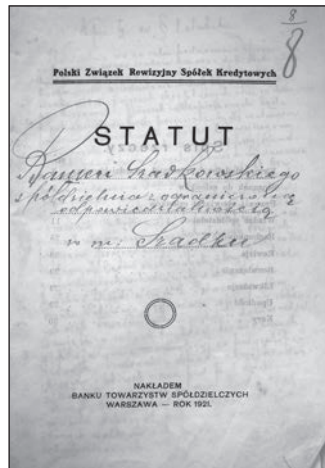
⁹ ASR w Sieradzu, *Bank Szadkowski...*, k. 4.

¹⁰ Tamże.

¹¹ „Siła”, 15.08.1922, nr 16, s. 119; Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu, 15.02.1923, nr 3, s. 187; ASR w Sieradzu, *Bank Szadkowski...*, k. 9.

Fot. 2. Ogłoszenie o zmianie nazwy spółdzielni bankowej w Szadku zamieszczone na łamach lokalnej gazety „Ziemia Sieradzka”
Źródło: „Ziemia Sieradzka”, 19.VI.1921, nr 25, s. 7

Fot. 3. Statut Banku Szadkowskiego, spółdzielnia z ograniczoną odpowiedzialnością w mieście Szadku, 1925 r.

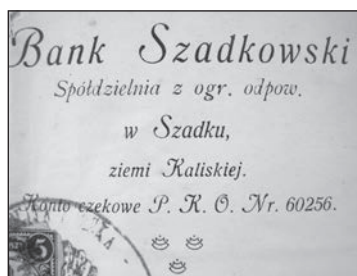
Źródło: Archiwum Sądu Rejonowego w Sieradzu, *Bank Szadkowski w Szadku*, sygn. Rs 29, k. 8

Fundusze obrotowe spółdzielni powstawały z udziałów członkowskich, wkładów oszczędnościowych, zaciągniętych pożyczek, opłat wstępnych i innych dochodów. Każdy członek był zobowiązany do posiadania przynajmniej jednego

udziału, które były wypłacane jednorazowo lub w ratach. Od udziałów członkowie otrzymywali dywidendę, której wysokość nie mogła przekraczać stopy procentowej wypłacanej od wkładów oszczędnościowych. Decyzję o wysokości dywidendy podejmowało walne zebranie, które mogło również zdecydować o rezygnacji z jej wypłaty.

Rok 1924 był dla polskich banków, instytucji kredytowych i oszczędnościowych rokiem szczególnym – w celu zwalczenia hiperinflacji, z dniem 1 kwietnia wprowadzono reformę monetarną, zastępując markę polską – polskim złotym¹².

13 lipca 1925 r. odbyły się wybory do Zarządu i Rady Nadzorczej Banku Szadkowskiego. Zarząd pozostał bez zmian, a w skład Rady weszli: przewodniczący – Antoni Zabłocki, wiceprzewodniczący – Jan Niedźwiecki, sekretarz – Wiktor Listowski¹³. Majątek banku wynosił – 3 916 zł 15 gr, aktywa – 8 622 zł 64 gr, pasywa – 4 706 zł 49 gr¹⁴.

Fot. 4. Nagłówek papieru firmowego Banku Szadkowskiego w Szadku, 1925 r.
Źródło: Archiwum Sądu Rejonowego w Sieradzu, *Bank Szadkowski w Szadku*, sygn. Rs 29, k. 39

Pod koniec 1928 r. zmarł prezes Zarządu dr I. Lipiński. Rada i Zarząd Banku w uznaniu dla jego zasług ufundowały tablicę pamiątkową w kruście kościoła parafialnego pw. św. Jakuba Apostoła¹⁵. Na miejsce zmarłego prezesa powołano Antoniego Kosińskiego, a po śmierci M. Zabłockiego do Zarządu dołączono Mieczysława Górskiego.

Rozszerzeniu uległ zakres działalności spółdzielni, wprowadzono kredyty w formie dyskonta weksli, pożyczki skryptowe oraz rachunki bieżące i pożyczki zabezpieczone hipotecznie bądź przez poręczenie lub z możliwością zastawu papierów wartościowych (redyskonto weksli). Wprowadzono także:

¹² Hiperinflacja – bardzo wysoka inflacja, spowodowana przez załamanie się systemu finansowego kraju, a dodatkowo ogromny deficyt budżetowy finansowany przez dodruk pieniędzy.

¹³ ASR w Sieradzu, *Bank Szadkowski...*, k. 34.

¹⁴ Tamże, k. 35.

¹⁵ J. Stulczewski, *Dr Ignacy Lipiński...*, s. 197.

- możliwość przyjmowania wkładów pieniężnych z prawem wydawania dowodów wkładowych imiennych (jednak bez prawa wydawania takich dowodów płatnych okazicielowi);
- wydawanie przekazów, czeków i akredytów;
- dokonywanie wypłat i wpłat w granicach kraju;
- kupno i sprzedaż na rachunek własny oraz na rachunek osób trzecich papierów procentowych, państwowych i samorządowych, listów zastawnych, akcji central gospodarczych wchodzących w skład Unii Związków Spółdzielczych w Polsce i akcji Banku Polskiego;
- odbiór wpłat na rachunek osób trzecich;
- inkaso weksli i dokumentów z wyjątkiem inkasa frachtów terminowych;
- przyjmowanie subskrypcji na pożyczki państwowe i komunalne oraz na akcje przedsiębiorstw;
- zastępstwo czynności na rzecz Banku Polskiego i banków państwowych;
- przyjmowania do depozytu papierów wartościowych, innych walorów i wynajmowanie kasetek zabezpieczających¹⁶.

Fot. 5. Pracownicy Banku Szadkowskiego w Szadku, początek lat 30-tych XX w.

Siedzi Leon Modrzejewski – główny księgowy magistratu, kierownik Banku Szadkowskiego, prezes miejscowej OSP w latach 1934–1939 i radny miejski. Obok stoi Zygmunt Suliński – oglądacz mięsa i miejscowy radny. Na biurku widoczny portret dr Ignacego Lipińskiego, założyciela i pierwszego prezesa banku w Szadku
 Źródło: ze zbiorów Andrzeja Modrzejewskiego

¹⁶ ABS w Szadku, *Kronika Banku...*, k. bp.

W 1933 r. nastąpiła kolejna zmiana. W skład Zarządu weszli: Józef Adamowicz, Józef Wroński i Antoni Kosiński¹⁷. Funkcję kierownika banku pełnił Leon Modrzejewski. Negatywne skutki dla polskiej bankowości przyniósł kryzys gospodarczy lat 1929–1935. Lichwiarskie procenty, pobierane przez prywatne osoby od pożyczkobiorców, sprawiły, iż na mocy ustawy z dnia 28 marca 1933 r. powołano Urzędy Rozjemcze¹⁸ do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich¹⁹. Dłużnicy zobowiązani byli do przekazywania wierzycielowi bonifikowanych wpłat, rozłożonych na raty. W przypadku zadłużeń w bankach wprowadzono spłaty długoterminowe. Bank Szadkowski część swoich wierzytelności zabezpieczał na hipotekach. Wpis na hipotece zabezpieczał długi trzech okolicznych majątków: Chodaki (własność Leśniowskich) – 60 000 zł, Wola Krokocka (własność Kurnatowskich) – 20 000 zł, Przatów (własność Makarczyków) – 15 000 zł oraz dwóch mieszkańców Szadku: Jana Wróblewskiego i Bujnowicza. Dodatkowo, od każdej z wymienionych kwot bank naliczał oprocentowanie. Na pokrycie swojego zobowiązania, jako spłatę długu, właściciel majątku Chodaki zaoferował sześćdziesiąt morgów ziemi ornej, jednak ówczesny przewodniczący Rady Nadzorczej Banku w Szadku ks. Jan Stanisław Żak sprzeciwił się powyższemu rozwiązaniu, tłumacząc, że bank nie jest instytucją handlową. Do opanowania skutków kryzysu gospodarczego przyczyniła się konwersja wierzytelności rolniczych, co w 1937 r. spowodowało przyrost wkładów oszczędnościowych (po raz pierwszy od wybuchu kryzysu)²⁰.

W 1936 r. nastąpiła częściowa zmiana Zarządu Banku Szadkowskiego, który stanowili Wincenty Robakowski, Józef Wroński i Leon Szymśiak²¹. Okres międzywojenny to czas prosperity, ale i kryzysu spółdzielni kredytowych, których początkowy rozwój zahamował kryzys ekonomiczny lat trzydziestych²².

Działalność Banku Szadkowskiego została zawieszona w październiku 1939 r. w wyniku działań wojennych. Okupant niemiecki całkowicie ograbił spółdzielnię, a część zobowiązań od dłużników Banku umieścił w tak zwanych „Szpar-kasach”. W rezultacie nastąpiła całkowita likwidacja spółdzielni, łącznie z konfiskatą majątku.

¹⁷ Tamże.

¹⁸ Urząd Rozjemczy – działał na wniosek posiadacza gospodarstwa wiejskiego, wierzyciela lub obu z tych stron, na wniosek komitetu konwersyjnego, działającego przy banku akceptacyjnym, władz administracyjnych i z urzędu, oraz – w granicach właściwości – na wniosek każdej osoby uprawnionej do korzystania z przepisów rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. o konwersji i uporządkowaniu długów rolniczych.

¹⁹ Dz.U. 1933, Nr 29, poz. 253.

²⁰ J. Stpicyński, W. Potocki, *Zarys historii polskiej spółdzielczości bankowej w latach 1861–2006*, Warszawa 2008, s. 25.

²¹ ABS w Szadku, *Kronika Banku...*, k. bp.

²² W 1937 r. działało 3400 polskich spółdzielni bankowych skupiających 1061 tys. członków.

W okresie rządów komunistycznych polska spółdzielczość bankowa przechodziła szereg różnych etapów. Początkowo podjęto szereg prób reaktywowania dawnych spółdzielni oszczędnościowo-pożyczkowych oraz tworzenie nowych, które organizowano według przedwojennych statutów i zasad²³. Jednak powojenne lata to w zasadzie czas zanikania ruchu spółdzielczego. Do końca 1948 r. zniszczono prywatny handel i rzemiosło oraz zlikwidowano niezależność organizacji spółdzielczych²⁴. Dopiero po 1956 r. można mówić o wprowadzaniu rozwiązań, które nazywano stowarzyszeniami, spółdzielniami lub związkami – były one jednak bardzo silnie uzależnione od państwa²⁵.

Bank Spółdzielczy w Szadku w 1945 r. nie wznowił swojej działalności. Dopiero po ponad dwóch latach, w październiku 1947 r., reaktywowano tę instytucję z pomocą przedstawiciela związkowego z Łodzi – Józefa Kotasy²⁶. Do tworzącego się Zarządu powołano: Leona Szymsiaka (prezes), Czesława Kwiecińskiego i Jana Wrońskiego (członkowie Zarządu)²⁷. Kierownikiem banku został Cz. Kwieciński. Udziały członków podwyższono do wysokości 500 zł, płatnych w ciągu dwóch miesięcy. Wpisowe ustalono na kwotę 300 zł.

W omawianym okresie *de facto* spółdzielczość bankowa utraciła swoją samodzielność i ideologiczną tożsamość. Zahamowano rozwój sektora spółdzielczości bankowej, narzucając jeden wzorzec funkcjonowania. Ustalono jeden schemat organizacyjny i jednolity zakres działalności, bez względu na uwarunkowania i potrzeby lokalne. Efektem tych regulacji był spadek aktywności i inicjatywy członków spółdzielni. Zezwolono m.in. na działanie Gminnych Kas Spółdzielczych (GKS), wobec których funkcję centrali finansowej, organizacyjnej i rewizyjnej pełnił Bank Rolny²⁸.

3 lipca 1950 r. na mocy Zarządzenia Ministra Finansów z dnia 4 stycznia 1950 r. także szadkowski bank został przekształcony w GKS. Walne Zgromadzenie Członków w dniu 28 czerwca 1950 r. przyjęło nowy statut²⁹ oraz ustaliło działalność gminnej kasy. Podjęto decyzję m.in. o przekazywaniu pomocy pieniężnej

²³ T. Sidek, *Bankowość spółdzielcza w Polsce w warunkach gospodarki rynkowej*, Warszawa 2006, s. 31.

²⁴ Liczba spółdzielni w 1948 r. wynosiła – 1485, a liczba członków – 447 tys.

²⁵ W latach 1945–1990 działalność spółdzielczości bankowej regulowały przepisy prawne: dekret z dnia 25 października 1948 r. o reformie bankowej (Dz.U. 1948, Nr 52, poz. 402), Zarządzenie Ministra Finansów z dnia 13 kwietnia 1956 r. w sprawie ustalenia wzorcowego statutu dla kas spółdzielczych (M. P. 1956, Nr 31, poz. 401), ustawa z dnia 16 lutego 1982 r. Prawo bankowe (Dz.U. 1982, Nr 7, poz. 56), ustawa z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze (Dz.U. 1982, Nr 30, poz. 210).

²⁶ ABS w Szadku, *Kronika Banku...*, k. bp.

²⁷ Nowo wybrany Zarząd został zarejestrowany w Sądzie Okręgowym w Kaliszu w dniu 24 listopada 1947 r.

²⁸ T. Sidek, *Bankowość spółdzielcza...*, s. 32.

²⁹ W dniu 7 sierpnia 1950 r. Zarząd Gminnej Kasy Spółdzielczej w Szadku wystąpił do Sądu Okręgowego w Kaliszu o zarejestrowanie nowego statutu.

na rzecz kultury, gromadzeniu środków w formie wkładów oraz oszczędności od członków i innych osób, ustaleniu zapotrzebowania na kredyty dla indywidualnych gospodarstw. Walne Zgromadzenie w dniu 8 kwietnia 1951 r. uchwaliło budżet na rok bieżący i dokonało wyboru nowego Zarządu, w skład którego weszli: Cz. Kwieciński (prezes), L. Szymasiak i Franciszek Dębiński (członkowie Zarządu). Na zastępców wybrano: Szczepana Durkę i Józefa Szwedzkiego³⁰.

Gminne kasy spółdzielcze – funkcjonujące w systemie gospodarki scentralizowanej – zostały pozbawione samorządowego i spółdzielczego charakteru. Istotne znaczenie miała likwidacja wielu uprawnień, m.in. od 1952 r. kasy te nie miały prawa przyjmowania wkładów oszczędnościowych (mogły to robić wyłącznie na zlecenie i rachunek Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego) i mogły prowadzić działalność wyłącznie na terenie własnej gminy. W tej sytuacji ich rola ograniczała się do udzielania drobnej pomocy chłopom. Od sierpnia 1953 r. GKS zostały uzależnione organizacyjnie i finansowo od Narodowego Banku Polskiego, a opiekę i nadzór nad ich działalnością powierzono Związkowi Samopomocy Chłopskiej³¹. GKS w Szadku, podobnie jak i inne gminne kasy, udzielała kredytów tylko rolnikom małorolnym, średniorolnym lub bezrolnym. Ta dyskredytacja dużych gospodarstw, których właściciele nazywano „kułakami”, miała przyspieszyć proces kolektywizacji polskiej wsi.

Pewną nadzieję na przywrócenie kasom spółdzielczego charakteru przyniósł rok 1954. Pod koniec 1954 r. nastąpiła kolejna zmiana w Zarządzie szadkowskiej GKS, w skład którego weszli prezes – Cz. Kwieciński oraz członkowie Zarządu – Bolesław Turajczyk i Jan Działarski (wybrany w miejsce zmarłego L. Szymasiaka). Zastępcami członków Zarządu wybrano: Sz. Durkę i Tadeusza Ogińskiego. 26 października 1956 r. nastąpiła zmiana nazwy Gminnej Kasy Spółdzielczej na Kasę Spółdzielczą, co wiązało się z przyjęciem nowego statutu. Skład Zarządu nie uległ większym zmianom, dodatkowo dokooptowano do niego trzeciego zastępcę, którym został Mieczysław Wąż. Stopniowo przywracano kasom spółdzielczym dawne uprawnienia, wprowadzając m.in. nowy wzorcowy statut (na podstawie Zarządzenia Ministra Finansów z dnia 13 kwietnia 1956 r.), a także umożliwiając prowadzenie działalności kulturalno-oświatowej na rzecz lokalnego środowiska. Nowy statut wprowadził powszechnie stosowaną nazwę Kasa Spółdzielcza, znosząc uzależnione GKS od Związku Samopomocy Chłopskiej. Posunięcia te umożliwiły przyjmowanie na członków kas wszystkich rolników i osób związanych z rolnictwem³².

Od 1958 r. szadkowska kasa stała się członkiem Związku Spółdzielni Oszczędnościowo-Pożyczkowych w Warszawie, powołanego latem 1957 r. przez Krajowy Zjazd Delegatów Kas Spółdzielczych (od 1964 r. funkcjonowała pod nazwą

³⁰ Pięciosobowy Zarząd został zarejestrowany w Sądzie Powiatowym w Sieradzu w dniu 27 kwietnia 1951 r.

³¹ J. Stpicyński, W. Potocki, *Zarys historii...*, s. 30–31.

³² Tamże, s. 33.

Centralny Związek Spółdzielni Oszczędnościowo-Pożyczkowych). Kolejna poważna zmiana nastąpiła we wrześniu 1961 r. – nazwę Kasy Spółdzielczej zastąpiono nazwą „Bank Spółdzielczy. Spółdzielnia Oszczędnościowo-Pożyczkowa w Szadku”. Ponownie przyjęto nowy statut. Udział wynosił 100 zł, a wpisowe 10 zł³³.

Walne Zgromadzenie Delegatów w dniu 13 maja 1962 r., w którym wzięło udział 89 członków, po raz kolejny zmieniło statut i nazwę na „Bank Spółdzielczy w Szadku”³⁴. Teren działania spółdzielni szadkowskiej obejmował: miasto Szadek, tereny Gromadzkiej Rady Narodowej w Wielkiej Wsi i Krokocicach oraz wieś Boczki³⁵. Wpisowe wynosiło 20 zł, a jeden udział 200 zł, przy czym mógł on być wpłacony jednorazowo lub ratami, nie później niż przed upływem dwóch lat od chwili uzyskania członkostwa w spółdzielni. Wypracowaną nadwyżkę finansową 174 855 zł 38 gr za miniony rok postanowiono przekazać m.in. na fundusz rozwoju spółdzielni, budowę własnego gmachu banku, nagrodę dla kierowniczki szkoły w Choszczewie za prowadzenie SKO, na oświatę i kulturę w Szadku oraz miejscowy Komitet Miejsko-Gminny ZSL.

Znaczącym osiągnięciem spółdzielczości bankowej było wprowadzenie obrotu bezgotówkowego na wsi, początkowo przy pomocy książeczek oszczędnościowych, a od 1963 r. rachunków oszczędnościowych. Prowadzono obsługę głównie rolnictwa, rzemiosła i handlu, a także rozliczenia spółdzielni mleczarskiej, ogrodniczej, kółek rolniczych i Gminnej Spółdzielni „Samopomoc Chłopska”³⁶.

14 lipca 1963 r. Rada Banku powołała nowy trzyosobowy Zarząd w składzie: Cz. Kwieciński (prezes), Czesław Kowalski i Wiktor Lubiszewski (członkowie Zarządu)³⁷. Przewodniczącym Rady został wybrany Stefan Wawrzyniak. W niecały rok później dokonano kolejnej zmiany w statucie banku, ustalając, że członek rodziny współpracujący w gospodarstwie rolnym będzie musiał wpłacać udział w wysokości 50 zł. Bank Spółdzielczy w Szadku powołał w 1965 r. punkt informacyjny (przejęciowy) w Krokocicach (czynny we wtorki i czwartki). Przeprowadzono konkurs pod hasłem „Produkujemy i oszczędzamy”. W 1966 r. zaproponowano zakup placu pod nowy budynek banku przy ul. Wilamowskiej. Wniosek jednak upadł. Na miejsce odchodzącej na emeryturę starszej księgowej Cecylii Karniewskiej powołano Krystynę Andrysiak (pracownicę tutejszego banku od 1 stycznia 1952 r.).

Nowa forma działalności bankowej spółdzielczości, jaką było propagowanie oszczędzania wśród młodzieży szkolnej, prowadziła do tworzenia w szkołach podstawowych i średnich Szkolnych Kas Oszczędności (SKO). W maju 1968 r. prze-

³³ ABS w Szadku, *Kronika Banku...*, k. bp.

³⁴ Archiwum Sądu Rejonowego dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi. XX Wydział Gospodarczy-Krajowego Rejestru Sądowego (dalej: ASRL-KRS), *Acta w sprawie rejestrowej Banku Spółdzielczego w Szadku*, [w:] *Acta Bank Spółdzielczy w Szadku*, t. 1, sygn. Rs 61-A, k. 1.

³⁵ Tamże, k. 5.

³⁶ T. Sidek, *Bankowość spółdzielcza...*, s. 33.

³⁷ ASRL-KRS, *Acta w sprawie...*, k. 42.

prowadzono zbiórkę w szkołach w ramach sztafety „Każdy członek SKO i SSKO SOP współbudowniczym Centrum Zdrowia Dziecka”. Dzięki akcji na budowę pomnika Zdrowia Dziecka w Warszawie od SKO w Rzepiszewie, Grzybowie, Krokocicach i Choszczewie zebrano w sumie 549 zł i 10 gr.

Fot. 6. Walne Zgromadzenie Przedstawicieli Banku Spółdzielczego w Szadku, lata 60. XX w.

Źródło: ze zbiorów Banku Spółdzielczego w Szadku

30 września 1968 r. na emeryturę przeszedł długoletni kierownik banku Cz. Kwieciński. Na jego stanowisko powołano K. Andrysiak, a główną księgową wybrano Janinę Pawlicką. W tym samym roku zlikwidowano punkt przejściowy w Krokocicach. Szadkowska spółdzielnia liczyła wówczas 1941 członków. 28 czerwca 1969 r. w skład Zarządu Banku weszli: prezes Cz. Kwieciński, Cz. Kowalski i K. Andrysiak³⁸. Dokonano wyceny placu pod budowę budynku na potrzeby banku przy ul. Sieradzkiej 14³⁹ w Szadku (5 kwietnia 1972 r. nastąpiło oficjalne przekazanie gruntu o powierzchni 11 arów)⁴⁰. 4 lipca 1972 r. wystąpiono do Biura Studium Wzorowego w Warszawie z zapotrzebowaniem na plan budowy budynku dla potrzeb banku szadkowskiego. Rok później Centralny Związek SOP wydał zezwolenie na budowę⁴¹. W dniu 29 marca 1973 r. Zebranie Przedstawicieli Banku Spółdzielczego postanowiło poszerzyć teren działania spółdzielni,

³⁸ Tamże, k. 71.

³⁹ Obecnie ul. Sieradzka 14a.

⁴⁰ Plac (parcelę) zakupiono od obywatela Cichosza.

⁴¹ W styczniu 1974 r. uzyskano dokumentację projektowo-kosztorysową, a 1 kwietnia tego samego roku projekt adaptacji budynku.

obejmując nim całą gminę i miasto Szadek. Zmiana ta miała związek z uchwałą podjętą 9 grudnia 1972 r. przez Prezydium WRN w Łodzi o utworzeniu gmin w województwie łódzkim⁴². Z początkiem 1975 r. ruszyła budowa nowego obiektu bankowego, którego wykonawcą zostało Przedsiębiorstwo Budownictwa Komunalnego w Sieradzu⁴³.

Negatywny wpływ na rentowność SOP miało wprowadzenie w 1971 r. nisko oprocentowanych i częściowo umarzalnych kredytów preferencyjnych, niepokrywających kosztów pozyskiwania środków na tę działalność. Straty z tego wynikające były często rekompensowane dopłatami z budżetu państwa, co stanowiło pośrednią formę dotacji dla rolnictwa⁴⁴. Nowy podział administracyjny kraju w 1975 r. miał także wpływ na przeobrażenia spółdzielczości bankowej. Bank szadkowski (podobnie jak i inne banki spółdzielcze) został włączony w struktury państwowo-spółdzielczego Banku Gospodarki Żywnościowej (BGŻ) powstałego z połączenia Banku Rolnego i Centralnego Związku SOP. Sejm, uchwalając ustawę z dnia 27 czerwca 1975 r. o prawie bankowym⁴⁵, przekształcił spółdzielnie oszczędnościowo-pożyczkowe (SOP) w banki spółdzielcze (BS), co jednak nie zmieniło ich statusu. Banki spółdzielcze nadal pozostały spółdzielniami i podlegały wpisowi do rejestru spółdzielni, choć organizacyjnie i finansowo zostały podporządkowane BGŻ. Z ważniejszych zmian należy odnotować wycofanie uprawnień decyzyjnych z zarządów banków na rzecz dyrektorów banków spółdzielczych powoływanych przez prezesa BGŻ lub osoby przez niego upoważnione (dyrektorów oddziałów wojewódzkich BGŻ), po uprzednim zasięgnięciu opinii Zarządu BS. Dyrektor jednoosobowo kierował działalnością całego banku oraz reprezentował go na zewnątrz, ponosząc pełną odpowiedzialność zgodnie z przepisami prawa bankowego i spółdzielczego. Składał także Radzie Nadzorczej i Zarządowi sprawozdanie z działalności banku⁴⁶. Oznaczało to znaczne ograniczenie roli samorządu bankowego.

Nowy gmach Banku Spółdzielczego w Szadku⁴⁷ został uroczystie oddany do użytku 18 lipca 1978 r. w obecności licznie zaproszonych gości⁴⁸. Przybyłych

⁴² Uchwała nr XIX/100/72 z dnia 9 grudnia 1972 r. Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Łodzi o utworzeniu gmin w województwie łódzkim.

⁴³ Umowa została zawarta w dniu 23 grudnia 1974 r.

⁴⁴ J. Stpiczyński, W. Potocki, *Zarys historii...*, s. 37.

⁴⁵ Dz.U. 1975, Nr 20, poz. 108.

⁴⁶ J. Stpiczyński, W. Potocki, *Zarys historii...*, s. 40.

⁴⁷ Według ustaleń autora Bank Szadkowski do roku 1939 mieścił się w budynku magistratu przy ul. Warszawskiej 3. W latach 1947–1950 zlokalizowany był w kamienicy Ludwika Jabłońskiego przy ul. Rynek 25, a następnie do momentu oddania do użytku własnego gmachu bankowego przy ul. Sieradzkiej, znajdował się w wynajmowanych pomieszczeniach kamienicy przy ul. Rynek 6.

⁴⁸ Na uroczystości przekazania nowego budynku dla banku szadkowskiego byli obecni m.in.: dyrektor Banku Gospodarki Żywnościowej w Sieradzu – Henryki Krakowiak, I sekretarz Komitetu Miejsko-Gminnego PZPR w Szadku – Aleksandra Łaszczewska, naczelnik Urzędu Miasta i Gminy Szadek – Stanisław Mielczarek, przedstawiciele Komitetu Wojewódzkiego PZPR w Sieradzu – Józef

przywitał przewodniczący Rady Banku – S. Wawrzyniak. Uroczystego przecięcia wstęgi dokonała dyrektor BGŻ Oddziału Wojewódzkiego w Sieradzu – Henryka Krakowiak. Ówczesnej dyrektor K. Andrysiak przyznano nagrodę i wręczono odznaczenia państwowe zasłużonym pracownikom banków z terenu województwa sieradzkiego. Alicja Krzemińska – członek Zarządu Głównego BGŻ w Warszawie – udekorowała srebrną odznaką „Za zasługi dla Bankowości Spółdzielczej” członka Rady Nadzorczej Banku Spółdzielczego w Szadku – Edwarda Zawieruchę.

Fot. 7. Uroczyste oddanie do użytku budynku Banku Spółdzielczego przy ul. Sieradzkiej w Szadku, 18.08.1978
Źródło: ze zbiorów Banku Spółdzielczego w Szadku

25 marca 1979 r. Walne Zgromadzenie Przedstawicieli Banku w Szadku dokonało wyboru nowych władz. Skład Rady i Zarządu Banku nie uległ większym zmianom. Na miejsce zmarłego miesiąc później (28 kwietnia) członka Zarządu Cz. Kowalskiego podczas czerwcowego posiedzenia Rady Banku wybrano Jana Maciołka (II sekretarza Komitetu Miejsko-Gminnego PZPR w Szadku)⁴⁹.

Fala strajków na początku lat osiemdziesiątych przyczyniła się w 1982 r. do zmiany Prawa Bankowego i Prawa Spółdzielczego. Nowe rozwiązania przywracały spółdzielczą samorządność i kolegialność zarządzania, poszerzały także kompetencje banków spółdzielczych. Zarząd banku stał się ciałem kolegialnym, na którego czele stał prezes, odpowiadający wraz z zarządem za działalność banku⁵⁰.

Tomczak i Janusz Urbaniak, przedstawiciel Komitetu Wojewódzkiego ZSL w Sieradzu – Józef Szewczyk, prezes Komitetu Miejsko-Gminnego SD w Szadku – Zygmunt Chmielewski, prezes Komitetu Miejskiego-Gminnego ZSL w Szadku – Czesław Siekierski, dyrektor Kombinatu Budownictwa Komunalnego Województwa Sieradzkiego – Zygmunt Kłosiński (ABS w Szadku, *Kronika Banku...*, bp.).

⁴⁹ ASRL-KRS, *Akta w sprawie...*, k. 99.

⁵⁰ J. Stpicznyński, W. Potocki, *Zarys historii...*, s. 41.

Wielką stratą dla Banku Spółdzielczego w Szadku była śmierć Cz. Kwiecińskiego (4 września 1983 r.), długoletniego i zasłużonego prezesa banku. Rada Banku na jego miejsce wybrała K. Andrysiak, zaś zastępcą prezesa został dotychczasowy członek Zarządu – Czesław Siekierski (wybrany w 1981 r. miejsce J. Maciołka), a nowym członkiem Zarządu – Czesław Szewczyk⁵¹. 22 marca 1987 r. zebranie Przedstawicieli Banku Spółdzielczego w Szadku nie dokonało wyboru nowej Rady Nadzorczej i przyjęło uchwałę o wydłużeniu kadencji wcześniej powołanej Rady do 1989 r. w celu synchronizacji kadencji Rady Nadzorczej z kadencją delegatów wybieranych na Zebranie Przedstawicieli BGŻ. Zapis taki wprowadzono również w statucie banku⁵². Nadwyżkę bilansową za 1986 r. przekazano m.in. na nagrody dla opiekunów SKO oraz na rzecz PCK i TPPR, Gminnego Komitetu Pomocy Społecznej, budowę Domu Kultury w Szadku, Mauzoleum Walk i Męczeństwa Wsi Polskiej.

W drugiej połowie lat 80-tych mimo trudności gospodarczych i społecznych mających negatywny wpływ na funkcjonowanie bankowości spółdzielczej w kraju, zarysowało się wiele pozytywnych zjawisk, m.in. znaczny wzrost wkładów oszczędnościowych i rozwój rozliczeń bezgotówkowych w zakresie skupu produktów rolnych. Banki spółdzielcze nie mogły jednak zwiększać własnych funduszy i w tej sytuacji znaczącą rolę odegrał fundusz rozwoju banków spółdzielczych, zwłaszcza budowy nowych obiektów bankowych. Z pomocy finansowej tego funduszu skorzystało ponad 1100 placówek, w tym Bank Spółdzielczy w Szadku. W 1989 r. szadkowski bank był jednym z 1662 działających banków spółdzielczych w Polsce, które zrzeszały łącznie 2577 tys. członków. Wpisowe od osoby fizycznej wynosiło 500 zł.

Przemiany, które nastąpiły pod koniec lat osiemdziesiątych XX w. stworzyły warunki umożliwiające samodzielny rozwój bankowości spółdzielczej, pomimo krytyki tej formy organizacyjnej jako tworu poprzedniego systemu gospodarczego. Kryzys, który dotknął część banków spółdzielczych w początkach lat 90-tych, doprowadził do ogłoszenia upadłości wielu z nich. Ustawa z 20 stycznia 1990 r. o zmianach w organizacji i działalności spółdzielczości⁵³ odebrała BGŻ funkcję centralnego związku rewizyjnego wobec banków spółdzielczych. Na 1612 działających banków spółdzielczych w 1994 r. ponad 300 spełniało warunki ogłoszenia upadłości. W latach 1993–1997 upadłość ogłosiło 90 banków. W 1993 r. zapoczątkowana została masowa akcja łączenia banków spółdzielczych. Kryzys, który bezpośrednio dotknął ponad 18% banków spółdzielczych w Polsce szczęśliwie ominął Bank Spółdzielczy w Szadku.

Rada Nadzorcza na posiedzeniu w dniu 25 marca 1990 r. dokonała wyboru nowego składu Zarządu i Prezydium Rady. W skład Zarządu weszli: prezes – Krystyna Andrysiak, zastępca prezesa – Czesław Szewczyk, członek Zarządu

⁵¹ ASRL-KRS, *akta w sprawie...*, k. 117; ABS w Szadku, *Kronika Banku...*, bp.

⁵² Tamże, k. 130–131.

⁵³ Dz.U. 1990, Nr 6, poz. 36.

– Zdzisław Augustyniak. Przewodniczącym Rady Nadzorczej został wybrany Antoni Kolad, wiceprzewodniczącym Marian Jędraszczak, a sekretarzem Genowefa Bednarska⁵⁴. Wpisowe w 1990 r. wynosiło 6 000 tys. zł (1 udział) od osoby fizycznej i 60 000 tys. zł (10 udziałów) od osoby prawnej⁵⁵. Stan wkładów oszczędnościowych zgromadzonych na wszystkich rachunkach oszczędnościowych i oszczędnościowo-rozliczeniowych wynosił 3 489 695 tys. Rada Nadzorcza 1 lutego 1991 r. stanowisko dyrektora banku powierzyła dotychczasowej głównej księgowej Eugenii Stamirowskiej⁵⁶, która została także członkiem Zarządu.

11 grudnia 1991 r. zwołano Nadzwyczajne Zebranie Przedstawicieli, którego głównym tematem tego zebrania była sprawa waloryzacji udziałów członkowskich⁵⁷ na podstawie obowiązującej od 19 września 1991 r. ustawy o waloryzacji udziałów członkowskich w spółdzielniach i zmianie niektórych ustaw⁵⁸. W związku z brakiem obowiązku przeprowadzania waloryzacji, decyzja o jej dokonaniu zależała od uzyskania minimum $\frac{3}{4}$ głosów zebranych przedstawicieli. W drodze głosowania jawnego podjęto uchwałę o odstąpieniu od waloryzacji udziałów członkowskich⁵⁹. Dwa lata później Zebranie Przedstawicieli przyjęło jednak uchwałę o waloryzacji udziałów członkowskich za lata 1980–1990. Na tę czynność postanowiono przeznaczyć 40% funduszu zasobowego banku. W 1993 r. wpisowe od osoby fizycznej i prawnej wynosiło 50 000 zł.

6 lipca 1994 r. dokonano wyboru nowego Zarządu w składzie: prezes – E. Stamirowska, zastępca prezesa – Cz. Szewczyk, członek Zarządu – Teresa Figińska. Ustupającą prezes K. Andrysiak wybrano na przewodniczącą Rady Nadzorczej⁶⁰. W 1995 r. na mocy ustawy z 24 czerwca 1994 r. o restrukturyzacji banków spółdzielczych i Banku Gospodarki Żywnościowej oraz o zmianie niektórych ustaw⁶¹, szadkowski bank przystąpił do Zrzeszenia Gospodarczego Banku Wielkopolskiego S.A. w Poznaniu. Wysokość wpisowego w 1995 r. wynosiła 20 zł, a jeden udział 100 zł. Z początkiem 1997 r. do banku szadkowskiego został włączony Bank Spółdzielczy w Wodzieradach, a w grudniu 2000 r. Bank Spółdzielczy w Goszczanowie (obie placówki stały się oddziałami)⁶². W związku z rezygnacją

⁵⁴ ASRL-KRS, *Akta w sprawie...*, k. 162.

⁵⁵ Tamże, k. 158.

⁵⁶ Tamże, k. 194.

⁵⁷ Waloryzacja udziałów – zasada prawna, polegająca na przeliczeniu udziałów w realiach przeciętnego wynagrodzenia w danym roku, którego dotyczy waloryzacja. Skutki finansowe waloryzacji nie mogły przekroczyć 50% funduszu zasobowego (w którego skład wchodził majątek trwały). Kwoty udziałów po zwaloryzowaniu nie mogły być wypłacane przed upływem 5 lat, chyba że spółdzielnia poniosłaby straty lub została zlikwidowana.

⁵⁸ Dz.U. 1991, Nr 83, poz. 373.

⁵⁹ ASRL-KRS, *Akta w sprawie...*, k. 184–185.

⁶⁰ Tamże, *Akta Bank Spółdzielczy w Szadku*, t. 2, sygn. Rs 61-A, k. 208–209.

⁶¹ Dz.U. 1994, Nr 80, poz. 369.

⁶² Do 2004 r. odnotowano łącznie 881 połączeń banków.

Cz. Szewczyka z funkcji członka Zarządu, 1 grudnia 2000 r. wybrano nowy Zarząd, w skład którego weszli: E. Stamirowska – prezes, T. Figińska – zastępca prezesa, Krzysztof Wolski i Alicja Pawlicka – członkowie Zarządu (pracownicy oddziału goszczanowskiego)⁶³.

W wyniku procesu restrukturyzacji pod koniec lat 90-tych nastąpiła wyraźna poprawa sytuacji finansowej banków spółdzielczych. Nowe warunki dla funkcjonowania spółdzielczego sektora bankowego stworzyła ustawa z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających⁶⁴. Uchwalone przepisy dały bankom możliwość wyboru modelu funkcjonowania oraz własnej strategii rozwoju. Bank Spółdzielczy w Szadku z dniem 27 września 2002 r. został wpisany do Krajowego Rejestru Sądowego (nr 0000131266) w Sądzie Rejonowym dla Łodzi Śródmieścia, XX Wydział Gospodarczy KRS w Łodzi i działał na terenie powiatów zduńskowolskiego, łaskiego, sieradzkiego, kaliskiego, tureckiego i poddębickiego⁶⁵, co świadczyło o jego dynamicznym rozwoju i rosnącym potencjale ekonomicznym. Pod koniec 2003 r. bank zrzeszał 2002 członków i zatrudniał 33 osoby. Przyznał kilka dotacji na cele społeczne w wysokości 4469,27 zł, m.in. na dni Szadku, dożynki w Goszczanowie i na rzecz Towarzystwa Przyjaciół Szadku. Posiadał akcje w wysokości 194 400 tys. w SGB, a także udziały w Towarzystwie Ubezpieczeń Wzajemnych „TUW” Warszawa (250 zł) i Towarzystwie Ubezpieczeń Wzajemnych „Wielkopolska” Poznań (400 zł)⁶⁶. Nadzór finansowy nad bankiem sprawował Związek Rewizyjny Banków Spółdzielczych im. F. Stefczyka w Warszawie.

W kolejnych latach utworzono filie szadkowskiego banku w Warcie (marzec 2002), Łasku (grudzień 2003) i Zadziemi (2004)⁶⁷. W czerwcu 2005 r. z funkcji członka Zarządu została odwołana A. Pawlicka, a skład Zarządu postanowiono pozostawić trzyosobowy. Pod koniec roku bank zatrudniał ogółem 39 osób i zrzeszał 2370 członków. W kolejnych latach uruchomiono punkty kasowe w Szadku i Łasku (2006), Zygrach (2007) i Wodzieradach (2009). Rada Nadzorcza we wrześniu 2008 r. powołała w skład Zarządu Andrzeja Beškę na stanowisko wiceprezesa ds. finansowych⁶⁸. W tymże roku bank udzielił kilkadziesiąt dotacji na cele społeczne w wysokości prawie 10 tys. zł.

⁶³ ASRL-KRS, *Akta Bank Spółdzielczy w Szadku*, t. 3, sygn. Rs 61-A, k. 406.

⁶⁴ Dz.U. 2000, Nr 119, poz. 1252.

⁶⁵ ASRL-KRS, *Akta Bank Spółdzielczy w Szadku*, t. 1, sygn. LD.XX Ns-Rej.KRS 1076/02/730, k. 65.

⁶⁶ Tamże, *Akta Bank Spółdzielczy w Szadku*, t. 2, sygn. LD.XX Ns-Rej.KRS 1076/02/730, k. 214.

⁶⁷ *Leksykon sołectw gminy Szadek*, red. T. Marszał, Łódź–Szadek 2004, s. 136.

⁶⁸ ASRL-KRS, *Akta Bank Spółdzielczy w Szadku*, t. 3, sygn. LD.XX Ns-Rej.KRS 1076/02/730, k. 792.

Tablica 1. Prezesi Zarządu Banku Spółdzielczego w Szadku w latach 1906–2016

Lata	Prezes
1906–1928	dr Ignacy Lipiński
1928–1933	Antoni Kosiński
1933–1936	Józef Adamowicz
1936–1939	Wincenty Robakowski
1947–1951	Leon Szymasiak
1951–1983	Czesław Kwiecieński
1983–1994	Krzyszyna Andrysiak
1994–2010	Eugenia Stamirowska
2010–2012	p. o. Krzysztof Wolski
2012–nadal	Zdzisław Orzoł

Źródło: opracowanie własne.

15 czerwca 2010 r. Rada Nadzorcza odwołała dotychczasowego prezesa banku. Na pełniącego obowiązki prezesa został wybrany K. Wolski⁶⁹. Po raz kolejny Zarząd stał się trzyosobowy – dwie osoby zatrudnione były na umowę o pracę, natomiast T. Figińska była społecznym członkiem Zarządu. We wrześniu 2011 r. poznańskie Zrzeszenie GBW S.A., do którego należał szadkowski bank, zostało przekształcone w Spółdzielczą Grupę Bankową (SGB)⁷⁰. Po otrzymaniu pozytywnej rekomendacji Komisji Nadzoru Finansowego 18 czerwca 2012 r. na stanowisko prezesa został powołany Zdzisław Orzoł, wiceprezesem pozostał A. Beśka, a na członka Zarządu wybrano K. Wolskiego⁷¹. Przeprowadzono remonty placówek bankowych w Goszczanowie, Wodzieradach i Łasku oraz zmieniono lokalizację filii banku w Warcie. W sierpniu 2012 r. zamknięto Punkt Obsługi Bankowej w Żadzimiu. Pod koniec tego roku bank zrzeszał 2620 członków. W 2013 r. rozpoczęto remont budynku szadkowskiego banku przy ul. Sieradzkiej. Przebudowano sale operacyjne, wykonano nową sieć teleinformatyczną i wymieniono sieć elektryczną. Wydzielono pokój dla obsługi kredytowej, serwerownię z pokojem dla informatyka, pokój dla kierownika placówki i księgowości. Wykonano nowe schody z podjazdem dla niepełnosprawnych. Kompleksowy remont zakończono w 2014 r., ocieplając i odnawiając budynek. 31 maja 2015 r. rezygnację z funkcji członka Zarządu i pracy w banku złożył K. Wolski. Na jego miejsce z dniem 1 września 2015 r. została powołana Dorota Plesiak, długoletni pracownik sieradzkiego banku PKO BP. Pod koniec września zlikwidowano punkt kasowy w Łasku.

⁶⁹ 150 lat banków spółdzielczych w Polsce, Bydgoszcz 2011, s. 202.

⁷⁰ W 2011 r. Spółdzielczą Grupę Bankową tworzyło 151 banków spółdzielczych i GBW S.A. w Poznaniu, jako bank zrzeszający.

⁷¹ ASRL-KRS, *Akta Bank Spółdzielczy w Szadku*, t. 6, sygn. LD.XX Ns-Rej.KRS 1076/02/730, k. 1103.

Obecnie Bank Spółdzielczy w Szadku posiada: pięć oddziałów (Wodzierady, Goszczanów, Warta, Łask, Szadek), jedną filię i punkt kasowy (Szadek). Prowadzi działalność na obszarze całego województwa łódzkiego oraz powiatów kaliskiego i tureckiego, która obejmuje przyjmowanie depozytów i udzielanie kredytów. Ponadto prowadzi obsługę finansową podmiotów gospodarczych z regionu szadkowskiego. Z usług banku korzystają przede wszystkim rolnicy. Zarząd tworzą: prezes – Zdzisław Orzoł, wiceprezes – Andrzej Beśka, członek Zarządu – Dorota Plesiak. Przewodniczącym siedmioosobowej Rady Nadzorczej jest Lech Telega.

Ostatnie lata charakteryzują się ciągłym reformowaniem spółdzielczego sektora bankowego, ale jest to także okres dynamicznego rozwoju. Banki spółdzielcze, w tym także ten w Szadku, są silnie związane z terenem, na którym prowadzą działalność z lokalną społecznością. Dużym ich atutem jest szeroki zakres możliwości negocjacji warunków, głównie przy udzielaniu kredytów na inwestycje – nie cechuje je tak silne podejście korporacyjne, jak w przypadku banków komercyjnych. Od niedawna banki spółdzielcze promują również karty płatnicze oraz konta bankowe obsługiwane przez Internet, co jest świadectwem włączania się w nurt zmian technologicznych zachodzących w całym sektorze bankowym.

Bibliografia

Źródła

Archiwum Banku Spółdzielczego w Szadku, *Kronika Banku Spółdzielczego w Szadku z 1976*.

Archiwum Sądu Rejonowego w Sieradzu, *Bank Szadkowski w Szadku*, sygn. Rs 29.

Archiwum Sądu Rejonowego dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi. XX Wydział Gospodarczy-Krajowego Rejestru Sądowego, *Akta Bank Spółdzielczy w Szadku, t. 1–3*, sygn. Rs 61-A; *Akta Bank Spółdzielczy w Szadku, t. 1–7*, sygn. LD.XX Ns-Rej.KRS 1076/02/730.

Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu, 15.02.1923, nr 3.

Dziennik Ustaw 1920, Nr 111, poz. 733.

Dziennik Ustaw 1933, Nr 29, poz. 253.

Dziennik Ustaw 1948, Nr 52, poz. 402.

Dziennik Ustaw 1975, Nr 20, poz. 108.

Dziennik Ustaw 1982, Nr 7, poz. 56.

Dziennik Ustaw 1982, Nr 30, poz. 210.

Dziennik Ustaw 1990, Nr 6, poz. 36.

Dziennik Ustaw 1991, Nr 83, poz. 373.

Dziennik Ustaw 1994, Nr 80, poz. 369.

Dziennik Ustaw 2000, Nr 119, poz. 1252.

Monitor Polski 1956, Nr 31, poz. 401.

„Siła”, 15.08.1922, nr 16, s. 119.

Opracowania

- 150 lat banków spółdzielczych w Polsce, Bydgoszcz 2011.
- Banki spółdzielcze w Polsce po 1989 roku. Wybrane zagadnienia ekonomiczne, finansowe i prawne, red. M. Stefański, Włocławek 2006.
- Bieńkowski A., *Kierunki rozwoju bankowości spółdzielczej w Polsce*, „Zeszyty Naukowe Ostrołęckiego Towarzystwa Naukowego”, t. 17, Ostrołęka 2003.
- Foryś S., 1989–2014. *Złote Czwierćwiecze Banku Spółdzielczego w Poddębicach*, Poddębice 2015.
- Graeve S., Jacques L.V., *Przewodnik po Guberni Kaliskiej*, Warszawa 1912.
- Leksykon sołectw gminy Szadek*, red. T. Marszał, Łódź–Szadek 2004.
- Pietrzak J., *100 lat spółdzielczości bankowej w Poddębicach 1905–2005*, Poddębice 2005.
- Ruczkowski P., *Gminne kasy wiejskie pożyczkowo-oszczędnościowe w Drugiej Rzeczypospolitej*, Kielce 2009.
- Pudelkiewicz E., *Spółdzielcze formy gospodarowania w Polsce i innych krajach Unii Europejskiej*, „Zeszyty Naukowe SGGW, Polityki Europejskie, Finanse i Marketing”, nr 2 (51), Warszawa 2009.
- Sidek T., *Bankowość spółdzielcza w Polsce w warunkach gospodarki rynkowej*, Warszawa 2006.
- Stpoczyński J., Potocki W., *Zarys historii polskiej spółdzielczości bankowej w latach 1861–2006*, Warszawa 2008.
- Stulczewski J., *Dr Ignacy Lipiński (1874–1928)*, „Biuletyn Szadkowski”, t. 9, Łódź–Szadek 2009.
- Witalec R., *Spółdzielczość kredytowa systemu Schulzego w Małopolsce w latach 1873–1939*, Rzeszów–Warszawa 2008.
- Wyszomirski T., *Historia i perspektywy spółdzielczości bankowej*, Warszawa 1983.
- Zarys historii polskiej bankowości centralnej*, Warszawa 2010.

Strony internetowe

<http://www.bsszadek.pl/> [dostęp 26.06.2016].

<http://www.sgb.pl/> [dostęp 26.06.2016].

[Wpłynęło: marzec; poprawiono: czerwiec 2016 r.]

THE COOPERATIVE BANK IN SZADEK (1906–2016) – A HISTORICAL OUTLINE

Summary

The beginnings of cooperative banking in Szadek, which is continued today in the form of the Cooperative Bank, date back to 1906. The initiator, organizer and the first chairman of the banking society was dr. Ignacy Lipiński. Until 1921 the bank operated as “Savings

and Loan Society”, to be later transformed into “Cooperative Szadek Bank Ltd. in the town of Szadek”. In October 1930 the bank’s activity was suspended because of German occupation. The Cooperative Bank was reactivated in 1947; in 1950 it was transformed into the Municipal Cooperative Fund, and eight years later – into the Cooperative Fund. Since May 1962 this institution has been operating under the name “Cooperative Bank in Szadek”. In 1975 it was incorporated into the Food Management Bank. In July 1970 it was moved to a new building in Sieradzka Street in Szadek. Today the Bank has four branch offices: in Wodzierady, Goszczanów, Warta and Łask, and one bank office and a cashpoint in Szadek.

Keywords: banking, cooperative banking, Szadek.